

Zmeny vo vyučovaní v národnostných školách – národnostné jazyky vo vzdelávaní

Változások a nemzetiségi iskolák oktatásában. A nemzetiségi nyelvek az oktatásban

Зміни у навчанні в національних школах – національні мови в освіті

Зміни в навчанню в народностных школах. Народностны языки в едукації

Изменения в преподавании в национальных школах – национальные языки в образовании

Veränderungen im Unterricht an den Minderheitenschulen – Minderheitensprachen im Unterricht

Visaribena andro sikh'l'uviben andre nacionalna sikhad'a. Nacionalna čhiba andre edukacija.

Hotel

Bratislava

12. – 13. 10. 2023

Organizačný výbor:

PaedDr. Gyöngyi Ledneczka, PhD.

Mgr. Liliana Bolemant, PhD.

Mgr. Marcela Šarvajcová, PhD.

Mgr. Andrea Döményová

Program

Prvý deň 12. 10. 2023			
9.00 – 10.00	Prezentácia	15.00 – 15.15	Magdaléna Hrbáček: Perspektíva inovácie testovacích nástrojov pre nižšie stredné vzdelávanie (ISCED 2, ZŠ)
10.00 – 10.05	Slávnostné otvorenie konferencie Moderátor: Gábor Tóth Prívitanie: Ivan Pavlov, generálny riaditeľ NIVA-M, Svetlana Sitňová, riaditeľka OPFV NIVA-M	15.15 – 15.30	Branislav Hudcovský: Porovnanie výsledkov celoslovenského testovania z predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra v rokoch 2018 – 2023
10.05 – 10.15	Slávnostné otvorenie konferencie: Daniel Bútora, minister školstva, vedy, výskumu a športu SR	15.30 – 15.45	Nagy-Kürtösy Kornélia: Zistenia z hospitácií na hodinách MJK, SJKS v ZŠ s VJM v Trnavskom kraji
Odborný program		15.45 – 16.00	Prestávka
10.15 – 10.45	Kálmán Petőcz – 15 rokov od prijatia prvej koncepcie rozvoja národnostného školstva	16.00 – 17.30	Diskusia, zhnutie záverov z workshopov
10.45 – 11.15	Monika Kosárová – Regionálne centrá podpory učiteľov	Národnostné jazyky vo vzdelávaní. Jazyk rokovania: slovenský. Facilitátorka: Marcela Šarvajcová	
11.15 – 11.45	István Szókol – Plán profesijného rozvoja učiteľov pre školy s VJM v kontexte nového kurikula	14.00 – 14.15	Jozef Facuna: Rómsky jazyk vo vzdelávaní – spolu s Rómami dosiahneme viac
11.45 – 12.15	Gyöngyi Ledneczka – Osobitosti vzdelávania národnostných menšín	14.15 – 14.30	Sylvia Đurková: Romani/Plurilingual Policy Experimentation (RPPE) inkluzia rómskych detí v3 vzdelávaní
12.15 – 12.45	Diskusia	14.30 – 14.45	Marcela Ruňaninová: Špecifiká rusinských národnostných škôl a tried
12.45 – 14.00	Obed	14.45 – 15.00	Ekaterína Borisova: Špecifiká ruských národnostných škôl a tried
Workshopy		15.00 – 15.15	Beata Menzlová: Ako urobiť vyučovanie zaujímavejším
Zmeny vo vyučovaní v národnostných školách s vyučovacím jazykom maďarským. Jazyk rokovania: maďarský. Facilitátorka: Liliana Bolemant		15.15 – 15.30	Branislav Hudcovský: Perspektíva inovácie testovacích nástrojov pre nižšie stredné vzdelávanie (ISCED 2, ZŠ)
14.00 – 14.30	Gyöngyi Ledneczka, Lívia Timáróvá: Transformácia nového vzdelávacieho štandardu z maďarského jazyka a literatúry do pedagogickej praxe	15.30 – 16.00	Prestávka
14.30 – 15.00	Anita Halászová, Andrea Döményová: Ako ďalej vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry v národnostných školách a triedach s vyučovacím jazykom maďarským	16.00 – 17.30	Diskusia, zhnutie záverov z workshopov
		18.00 – 20.00	Recepcia
Druhý deň 13. 10. 2023		10.45 – 11.00	Diskusia
08.30 – 09.00	Prezentácia Moderátor: Gábor Tóth	11.00 – 11.15	Prestávka
Prezentácie pilotných škôl		11.15 – 11.30	Katarína Pivníková: Rozumieme si – Cseregyerek
9.00 – 9.15	Éva Csicsay, Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola, Nagymagyar (Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Zlaté Klasy)	11.30 – 11.45	Marta Szabóová: Vyučovanie slovenského jazyka na prvom stupni škôl s VJM ako nástroj rozvoja kvality vzdelávania
9.15 – 9.30	Kornélia Várady, Kőczés Mór Alapiskola és Óvoda, Csallókozartanyos (Základná škola s materskou školou Móra Kőczés s VJM Zlatá na Ostrove)	11.45 – 12.00	Anita Horváth: „Na každom žiakovi záleží“ – úspešná práca so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia
9.30 – 9.45	Sabina Széplaki, Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola Csákányháza (Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským Csakanovce)	12.00 – 12.15	René Lužica: Cigánska škola v Užhorode 1926 – 1939, retrospektíva
9.45 – 10.00	Diskusia	12.15 – 12.30	Jana Pierová: Využitie „živých príbehov“ v edukácii žiakov z marginalizovaných komunít
Príklady dobrej praxe		12.30 – 13.00	Diskusia
10.00 – 10.15	Tünde Berta: Rok práce a pozitívne skúsenosti RCPU Kormáno v dvojjazyčnom prostredí	13.00	Záver konferencie – Gyöngyi Ledneczka
10.15 – 10.30	Attila Fodor: Optimalizácia siete škôl s vyučovacím jazykom maďarským	13.00 – 14.00	Obed
10.30 – 10.45	Radka Kováčová: Analýza postavenia málotriednych a nepline organizovaných škôl vo vzťahu k národnostnému školstvu		

Abstrakty príspevkov

Pätnásť rokov od prijatia Koncepcie výchovy a vzdelávania národnostných menšín v SR

Kálmán Petőcz

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, sekcia národnostného a inkluzívneho vzdelávania

V roku 2007 ministerstvo školstva prijalo prvú ucelenú Koncepciu výchovy a vzdelávania národnostných menšín. V príspevku stručne analyzujeme, ktoré boli kľúčové body koncepcie (napríklad veľký dôraz na ovládanie štátneho jazyka ako predpoklad rovnoprávnosti všetkých občanov v štáte) a čo sa za uplynulé obdobie pri plnení kľúčových cieľov dokumentu podarilo dosiahnuť. Vo svetle tejto analýzy sa pokúsime zamerať na kľúčové výzvy, pred ktorými výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín stojí dnes. Najmä, ako je možné zladiť princípy inkluzívneho vzdelávania, vrátane uvádzania do praxe podporných opatrení na strane jednej, nediskriminácie a desegregácie na strane druhej a práva na vzdelávanie v materinskom jazyku a rozvoj menšinovej kultúry a identity na strane tretej. Ako naplniť deklarovaný záujem samotných menšín „zostať a uplatniť sa na rodnej zemi“, čo by mal byť spoločný záujem menšín aj štátu, aké okolnosti vedú k naplneniu tohto záujmu a aké sú s ním v protiklade? Ako zladiť uvedený cieľ s dynamicky sa meniacim spoločenským prostredím a trhom práce a s ekonomicko-organizačnými faktormi súvisiacimi so špecifickou sídelnou štruktúrou, demografickými charakteristikami národnostných menšín.

Kľúčové slová: výchova a vzdelávanie národnostných menšín, národnostné školstvo, prepojenie inkluzívneho vzdelávania a národnostného školstva, výzvy pre nasledujúce obdobie

Regionálne centrá podpory učiteľov

Monika Kosárová

NIVaM, Ševčenkova 11, Bratislava, pracovisko pre školy s vyučovacím jazykom maďarským v Komárne

Od 1. septembra 2023 funguje 32 Regionálnych centier podpory učiteľov na Slovensku. Kto je zriaďovateľom týchto centier? Akú úlohu plnia tieto centrá pri zavádzaní nového kurikula v základnom vzdelávaní? Kto sú mentori a čo sa od nich očakáva? Ako sa hodnotí práca Regionálnych centier podpory učiteľov? Máme čiastkové výsledky? Ako reagovali školy na takúto formu podpory? Na tieto a na ďalšie otázky dostanete odpoveď v prednáške koordinátorky Regionálnych centier podpory učiteľov.

Kľúčové slová: podpora učiteľom a školám, zavádzanie zmien v školstve, mentoring

Plán profesijného rozvoja učiteľov pre školy s VJM v kontexte nového kurikula

István Szőköl

NIVaM, pracovisko Komárno, Pevnostný rad 3, Komárno

Profesijný rozvoj predstavuje kľúčovú súčasť procesu celoživotného vzdelávania. Skúsený učiteľ priebežne reflektuje, posudzuje a hodnotí efektivitu svojej práce. Je si vedomý svojich silných a slabých stránok a plánuje ďalšie možné zlepšenia. Systematicky pracuje na svojom osobnostnom rozvoji. Profesijný rast v pedagogickej sfére vyžaduje osvojovanie si nových poznatkov prostredníctvom literatúry, informačných zdrojov a seminárov. Kooperatívny prístup učiteľov prináša prospech deťom a zvyšuje kvalitu výučby a efektivitu práce. Takisto, systematické hodnotenie profesijného rozvoja pedagogického zamestnanca umožňuje, aby sa profesijný rast premietal do diferencovaného odmeňovania aj kariérneho postupu. Kvalita školy je priamo závislá od profesionálneho rozvoja a napredovania učiteľov, teda na celoživotnom (priebežnom) vzdelávaní sa. Manažment školy by mal preto podporovať všetky formy vzdelávania pedagogických zamestnancov. Povinnosť a zodpovednosť za profesijný a kariérny rast učiteľov je úlohou každého zamestnanca, ale aj zamestnávateľa, teda školy.

Učiteľ si v svojom osobnom, ročnom pláne určí, ktoré kompetencie potrebuje/chce získať. Tie však musia byť v súlade s požiadavkami školy a štvorročného plánu. V svojom osobnom pláne konkrétne určí kroky, ktoré pre svoje vzdelávanie urobí s jasne stanovenými výstupmi a kontrolovateľnými merateľnými ukazovateľmi. Príspevok sa bude venovať predstaveniu profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov v kontexte nového kurikula. Cieľene poukážeme aj na nedostatky v možnostiach ďalšieho vzdelávania učiteľov materských, základných a stredných škôl predovšetkým s vyučovacím jazykom maďarským, poukážeme na možnosti celoživotného vzdelávania.

Kľúčové slová: profesijný rozvoj, národnostné školstvo, kurikulum

Osobitosti vzdelávania národ-nostných menšín

Gyöngyi Ledneczka

NIVaM, Odbor podpory formálneho vzdelávania, Oddelenie pre vzdelávanie národnostných menšín, pracovisko Pluhová 8, Bratislava

Príspevok sa zaoberá postavením národnostných škôl a tried vo vzdelávacom systéme Slovenskej republiky. Pozornosť je venovaná základným princípom, osobitostiam vzdelávania národnostných menšín z aspektu záväzných pedagogických dokumentov – školského zákona, štátneho vzdelávacieho programu, vzdelávacích štandardov a rámcových učebných plánov, ktoré determinujú vyučovací proces v týchto školách. Príspevok poskytuje informácie aj o ďalších platných pedagogických dokumentoch, ktoré boli vypracované osobitne pre národnostné školy a triedy za posledných 10 rokov. Ďalej prezentuje publikácie a výskumy, ktoré boli realizované v rámci oddelenia pre vzdelávanie národnostných menšín.

Kľúčové slová: národnostné menšiny, osobitosti vzdelávania, školský zákon, pedagogické dokumenty

Transformácia nového vzdelávacieho štandardu z maďarského jazyka a literatúry do pedagogickej praxe

Gyöngyi Ledneczka, Lívia Tímárová,

NIVaM, Odbor podpory formálneho vzdelávania, Oddelenie vzdelávania národnostných menšín, pracovisko Pluhová 8, Bratislava

Príspevok sa zameriava na vysvetlenie nového koncepčného zámeru vyučovacieho predmetu maďarský jazyk a literatúra s dôrazom na činnostne zameraný prístup prostredníctvom tematických okruhov a textov v rámci jednotlivých komponentov a cyklov. Poskytuje ukážky možných spôsobov didaktickej transformácie vzdelávacieho štandardu do školského vzdelávacieho programu. Ďalej sú prezentované konkrétne príklady na zaradenie obsahu do jednotlivých ročníkov a príklady na prepojenosť obsahových a výkonových štandardov jednotlivých komponentov. Poukazuje sa na text ako kľúčový prvok novej koncepcie a na zdôraznenie významu práce s textom v záujme dosiahnutia stanovených cieľov.

Kľúčové slová: vzdelávací štandard z maďarského jazyka a literatúry, texty, komponenty, činnostne zameraný prístup

Ako ďalej vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry v národnostných školách s vyučovacím jazykom maďarským

Anita Halászová, Andrea Döményová

NIVaM, Odbor podpory formálneho vzdelávania, Oddelenie vzdelávania národnostných menšín, pracovisko Pluhová 8, Bratislava

Cieľom príspevku je načrtnúť možnosti skvalitnenia a zvyšovania efektívnosti vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry (ďalej SJSJ) v školách s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej VJM) na základe skúseností a zistení z národného projektu č. 2015-14697/33730:2-100A Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským. V rámci tohto projektu bola vypracovaná na základe zistení a záverov z výskumov, analýz koncepčných a pedagogických dokumentov aj Koncepcia vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským, ktorá zahŕňa charakteristiku, špecifiká a základné princípy vyučovania SJSJ s dôrazom na činnostne zameraný prístup.

V príspevku uvidíme aj príklady a odporúčania k práci s novým vzdelávacím štandardom zo SJSJ, námety na tvorbu obsahu v rámci jednotlivých cyklov k dosiahnutiu vytýčených cieľov a stanovených výkonov za jednotlivé komponenty v závere príslušného cyklu. Zamyslíme sa i nad tým, čo má najväčší vplyv na efektívnosť a kvalitu vyučovania SJSJ v jednotlivých cykloch základnej školy. V závere nášho príspevku by sme chceli upriamiť pozornosť na výzvy, príležitosti a nástrahy, ktoré môžu ovplyvniť úroveň vyučovania SJSJ v budúcnosti.

Kľúčové slová: slovenský jazyk a slovenská literatúra, koncepcia vyučovania, činnosť zameraný prístup, vzdelávací štandard, úroveň vyučovania

Perspektíva inovácie testovacích nástrojov pre nižšie stredné vzdelávanie (ISCED 2, ZŠ)

Magdaléna Hrbáček, Branislav Hudcovský

NIVaM, Odbor podpory formálneho vzdelávania, Oddelenie hodnotenia a monitorovania vzdelávania, pracovisko Žehrianska 9, Bratislava

Príspevok je zameraný na teoretické východiská normatívneho a kritériálneho testovania a ich aplikáciu na úrovni nižšieho stredného vzdelávania v Slovenskej republike v súvislosti s prebiehajúcimi kurikulárnymi zmenami. Pozornosť sa upriamuje na odlišné ciele normatívnych a kritériálnych testovacích nástrojov. Kým normatívne (porovnávacie) testy sa využívajú na porovnanie výsledkov žiakov v národných testovaniach na normatívnej skupine, kritériálne (overovacie) testy dokážu komplexnejšie hodnotiť úroveň vedomostí a zručností jednotlivých žiakov na princípe kategorizovaného skóre.

Kľúčové slová: testovanie, NR-test, CR-test, relatívny a absolútny výkon, teoretický rámec, percentil

Porovnanie výsledkov celoslovenského testovania z predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra v rokoch 2018 – 2023

Branislav Hudcovský

NIVaM, Odbor podpory formálneho vzdelávania, Oddelenie hodnotenia a monitorovania vzdelávania, pracovisko Žehrianska 9, Bratislava

Príspevok je zameraný na prezentáciu vývinu výsledkov celoslovenského testovania z predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra od roku 2018 (zavedenie novej zložky počúvanie s porozumením) do roku 2023 s dôrazom na vplyv pandémie COVID 19 na výsledky testovanej populácie. Cieľom príspevku je poukázať na porovnanie relevantných výsledkov, ktoré odzrkadľujú dosahovanú úspešnosť testovanej populácie v jednotlivých rokoch a v monitorovaných zložkách predmetu: počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením, jazyková a literárna komunikácia.

Kľúčové slová: testovanie, položky, zložky, vedomosti, zručnosti

Zistenia z hospitácií na hodinách MJL a SJSL v ZŠ s VJM v Trnavskom kraji

Kornélia Nagy-Kürtössy

Štátna školská inšpekcia, Školské inšpekčné centrum Trnava, Jána Bottu č. 4, Trnava

Som inšpektorkou Štátnej školskej inšpekcie v Trnavskom kraji od roku 2008. Pedagogickú prax som získala v ZŠ s VJM v Mostovej, kde som učila 17 rokov a 4 roky som bola riaditeľkou školy. Mám aprobáciu MJL a SJL, preto prevažne kontrolujem základné školy s VJM. Vo svojom príspevku sa pokúsim o krátke zovšeobecnenie svojich skúseností a zistení (silné a slabé stránky vyučovacích hodín) z hospitácií na hodinách MJL a SJSL v školách s VJM v Trnavskom kraji za cca 15 rokov svojho pôsobenia. Budem sa venovať aj hospitačným zisteniam súvisiacim s výstupom z projektu Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským.

Kľúčové slová: hospitácia, zistenie, silné a slabé stránky vyučovacích hodín

Rómsky jazyk vo vzdelávaní – spolu s Rómami dosiahneme viac

Jozef Facuna

NIVaM, Odbor podpory formálneho vzdelávania, Oddelenie vzdelávania národnostných menšín, pracovisko Pluhová 8, Bratislava

Príspevok sa zameriava na oboznámenie o aktuálnom stave rómskeho jazyka v základných a stredných školách. Poskytuje historický prehľad doterajších významných aktivít, ktoré prispeli k rozvoju rómskeho jazyka vo vzdelávaní na Slovensku. Prezentuje možnosti vyučovania rómskeho jazyka a literatúry v základných a stredných školách a ďalšie vzdelávanie v rómskom jazyku. Informuje o dostupných bezplatných učebných zdrojoch v oblastiach rómskeho jazyka a literatúry, rómskej kultúry a rómskej histórie. V závere navrhuje odporúčania pre pedagogickú prax a výskumné a vývojové činnosti.

Kľúčové slová: rómsky jazyk, inovatívne vzdelávanie, interkultúrna kompetencia

Romani/Plurilingual Policy Experimentation (RPPE) Inklúzia rómskych detí vo vzdelávaní

Silvia Ďurková

Ministerstvo školstva, vedy výskumu a športu SR, Bratislava

RPPE – Inklúzia rómskych detí vo vzdelávaní – plurilingválny prístup je spoločný projekt Európskej Únie a Rady Európy. Realizácia projektu je naplánovaná na obdobie rokov 2022 – 2025. Do projektu sú zapojené školy z 3 krajín Európskej únie: Slovensko, Slovinsko a Grécko. Do projektu sú zapojené tri slovenské školy, Základná škola Šulekovo – Hlohovec, Základná škola Košice Luník IX, Základná škola Vyškovce nad Ipľom. Rómsky jazyk bude vyučovaný pedagógmi, ktorí sú odborne zaškolení prostredníctvom školení a workshopov pod gesciou Rady Európy. Cieľom pilotného projektu je vytvárať príležitosti na rozvoj povedomia rómskych i nerómskych žiakov o rómskom jazyku, kultúre a histórii. Učítelia/asistenti učiteľa zúčastňujúci sa na experimentálnom overovaní budú vykonávať jednu alebo obidve z týchto funkcií: učiť rómčinu v rôznych prostrediach, učiť rómskych žiakov v bežných triedach alebo poskytovať im podporu.

Pilotné overovanie prinesie: nové spôsoby začlenenia rómskeho jazyka do každodenného diskurzu v škole, v triede aj mimo nej; pochopenie praxe viacjazyčného vzdelávania a jej prínosu k inklúzii a k sociálnej súdržnosti; skúsenosť s inkluzívnym vzdelávaním, v ktorom hrá kľúčovú úlohu rómsky jazyk; skúsenosť s rómskym jazykom, históriou a kultúrou; profesijný rozvoj zúčastnených učiteľov.

Činnosti v rámci pilotného overovania: workshopy/činnosti na zaškolenie zúčastnených škôl; prípravné workshopy pre zúčastnených učiteľov; pedagogické spôsoby overovania v zúčastnených triedach; zber, analýza a interpretácia údajov zbieraných v súlade so zásadami exploratívnej metódy; vyhodnotenie pilotného overovania riadiacou skupinou z pohľadu uvedených piatich zásad; pravidelné akcie organizované s cieľom informovať širšiu školskú komunitu, rodičov, verejných činiteľov v školstve a ďalšie zainteresované strany o experimentálnom overovaní a jeho priebehu a zabezpečiť, aby si ho osvojili; v každom roku pilotného overovania najmenej jeden národný workshop, na ktorom sa zídu učitelia zo zúčastnených škôl s cieľom vymeniť si a vyhodnotiť svoje skúsenosti; v závere pilotného overovania medzivládna konferencia s cieľom zverejniť a šíriť jeho výsledky. Výsledky pilotného overovania: pre zúčastnených rómskych žiakov – skúsenosť s inkluzívnym vzdelávaním, v ktorom hrá kľúčovú úlohu rómsky jazyk; pre zúčastnených nerómskych žiakov – skúsenosť s rómskym jazykom, históriou a kultúrou; ďalší profesijný rozvoj zúčastnených učiteľov; pre všetkých účastníkov pilotného overovania – pochopenie praxe viacjazyčného vzdelávania a jej prínosu k inklúzii a k sociálnej súdržnosti; nové spôsoby začlenenia rómskeho jazyka do každodenného diskurzu v škole, v triede aj mimo nej.

Školy zapojené do projektu vyučujú nielen rómskych žiakov, ale aj žiakov z majority. Ukončenie realizácie projektu v roku 2025 prinesie vyhodnotenie výsledkov pilotného overovania a je predpokladom výučby rómskeho jazyka na základných školách v markantnejšom meradle.

Kľúčové slová: rómsky jazyk, viacjazyčné vzdelávanie, inklúzia

Špecifiká rusínskych národnostných škôl a tried

Marcela Ruňaninová

Základná škola s materskou školou s vyučovacím jazykom rusínskym – Основная школа з матерьсков школов, Klenová III

Základná škola s materskou školou s vyučovacím jazykom rusínskym v Klenovej je jediná plnoorganizovaná základná škola s vyučovacím jazykom rusínskym. Vzdeláva a vychováva deti a žiakov v ich rodnom jazyku od materskej školy.

Deti a žiaci patriaci k národnostným menšinám a etnickým skupinám majú v súlade so školským zákonom právo na osvojenie si štátneho jazyka, ako aj právo na výchovu a vzdelanie v jazyku národnostnej menšiny. Školský zákon v súčasnosti definuje národnostnú školu ako školu, kde výchovno-vzdelávací proces prebieha v najmenej dvoch vzdelávacích oblastiach v jazyku národnostnej menšiny. V našom prípade Umenie a kultúra, Človek a hodnoty, Zdravie a pohyb. Špecifikum našej školy je, že deti do zariadenia prichádzajú už so znalosťou aj slovenského jazyka, nielen materinského. Teda vzdelávanie od počiatku prebieha dvojjazyčne. Vhodnými inovatívnymi metódami pomáhame učiť štátny jazyk tak, aby v súbehu s materinským jazykom našli uplatnenie na ktorejkoľvek strednej i vysokej škole tak, ako žiaci zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským.

Kľúčové slová: rusínsky jazyk, národnostná škola

Špecifiká vzdelávania ruských národnostných škôl a tried

Ekaterina Borisova

Súkromné slovanské gymnázium, Vážska 32, Bratislava

Súkromné slovanské gymnázium v Bratislave je škola, ktorá má predmet ruský jazyk ako jazyk národnostnej menšiny. Vzdeláva a vychováva žiakov, učí ruský jazyk ako jazyk národnostnej menšiny. Žiaci patriaci k národnostným menšinám a etnickým skupinám majú v súlade so školským zákonom právo na osvojenie si štátneho jazyka, ako aj právo na výchovu a vzdelanie v jazyku národnostnej menšiny. Špecifikom našej školy je, že deti väčšinou už dávno žijú na Slovensku a prichádzajú už so znalosťou aj slovenského jazyka, nielen materinského. Teda vzdelávanie od počiatku prebieha v slovenskom jazyku, ale na hodinách ruského jazyka žiaci s ruským materinským jazykom majú možnosť učiť sa ruštinu ako jazyk národnostnej menšiny, nie ako cudzí jazyk. Vhodnými metódami podporujeme materinský jazyk, aby žiaci nestratili jazyk svojej vlasti, kultúru a identitu.

Kľúčové slová: ruský jazyk, jazyk národnostnej menšiny

Ako urobiť vyučovanie zaujímavejším?

Beata Menzlová
pracovisko ZŠ Zlaté Klasy

Ako urobiť vyučovanie zaujímavejšie? Ako dosiahnuť, aby žiaci pri učení viac prepájali svoje vedomosti s praxou a pritom zlepšovali svoje jazykové kompetencie? Jednou možnosťou je implementovanie metodiky CLIL (Content and Language Integrated Learning – integrované vyučovanie jazyka a predmetu) do vyučovania. Metodika CLIL dokáže zatriktívniť vyučovanie a u žiakov rozvíjať aj viac zručností ako štandardná výučba, napr. sociálne zručnosti, kritické myslenie, riešenie problémov, stratégie učenia sa a pod. CLIL je všeobecne uznávaná skratka súhrnne označujúca množstvo rozdielnych metodických postupov, ktorých spoločným prvkom je špecifické postavenie jazyka (materinského/druhého alebo cudzieho jazyka) vo výučbe iných predmetov a vzdelávacích obsahov. Cieľom prezentácie je priblížiť na praktických príkladoch využitie metodiky CLIL ako aj rôzne aktivizujúce metódy výučby, ktoré majú potenciál zvýšiť efektívnosť vzdelávania v základných školách.

Kľúčové slová: CLIL, praktické príklady, aktivizujúce metódy

Reforma vzdelávania na základnej škole v Zlatnej na Ostrove sa začala

Kornélia Várady
ZŠ s MŠ Móra Kóczána s VJM, Komenského 555, Zlatná na Ostrove

Každé dieťa by sa malo učiť tempom a spôsobom, ktorý mu najviac vyhovuje. Zhruba takto by sa dala zhrnúť ašpirácia, ktorá sa túto jeseň stane skutočnosťou na prvom stupni Základnej školy s materskou školou Móra Kóczána s VJM v Zlatnej na Ostrove. Naším hlavným cieľom je, aby sme uplatnili dve základné didaktické zásady, a to individuálny a diferencovaný prístup. Individuálny prístup v tom zmysle, že neporovnávame výkony žiaka s výkonmi spolužiakov, ale sledujeme a podporujeme jeho progres v priebehu cyklu. A diferencovaný prístup v tom zmysle, že v školskej triede rozlišujeme potreby a možnosti každého žiaka. Čo pomáha pri tejto práci: školský podporný tím, voľný výber učebníc a pomôcok, tvorivosť učiteľa, výber nových foriem práce, komplexná vyučovacia hodina.

Naše motto: „Byť školou, v ktorej každý môže byť úspešný na ceste k poznaniu.“

Kľúčové slová: individuálny prístup, diferencovaný prístup, tvorivosť, úspešnosť

Kurikulárna reforma na ZŠ s VJM Čakanovce

Sabina Széplaki

ZŠ s VJM Čakanovce, Čakanovce 28, 985 58 Radzovce

Naša škola je rómska škola, kde 100 % žiakov pochádza z marginalizovanej rómskej komunity a sociálne znevýhodneného prostredia. Prostredie, v ktorom vyrastali, a z ktorého k nám prídu, je niekedy až neľudské. V rodinách sú bežným javom alkoholizmus, drogy, vulgárnosť a, bohužiaľ, aj analfabetizmus. Pri nástupe do školy musíme žiakov najprv naučiť základným hygienickým zvyklostiam, slušnej komunikácii, teda nastupuje najskôr výchova, a až potom vyučovanie. Štartovacia čiara našich detí je takto o dosť posunutá oproti ich rovesníkom z majority – a pred nami je veľká úloha, ako to s nimi čo najefektívnejšie dobehnúť. Nie je to samo o sebe automaticky možné, preto od začiatku musíme mať jasne stanovené priority. Poslaním školy (ako to uvádza aj nové kurikulum) je pre nás pripraviť žiakov na začlenenie sa do spoločnosti t. j. pomôcť im stať sa funkčne gramotnými, naučiť ich čítať, reálne aj s porozumením, komunikovať písomne aj ústne v situáciách bežného života, základy matematiky a nestratiť sa v digitálnom svete. Keď ukážeme deťom, čo je v nich najlepšie, pôjdu za nami, kamkoľvek budeme chcieť – to je motto našej školy, a naozaj sa snažíme podľa toho postupovať všade a po celý čas. Táto stratégia nám citelne prináša výsledky – máme zlepšenú dochádzku, spolupráca s rodičmi je oveľa pozitívnejšia a riadnejšia, deti sú motivované dosahovať stále lepšie a lepšie výsledky. Minulý rok sme boli ocenení ako príklad dobrej praxe. Stimulom, aby sme sa prihlásili do pilotného projektu, bola pre nás spolupráca s RCPU. Chceli sme sa reformy zhostiť naplno od začiatku a veľmi zodpovedne – nielen čakať na rok 2026 a potom byť šokovaní. Tiež si uvedomujeme, že naša škola je špecifická – ako jediná pilotná škola je zároveň navštevovaná deťmi z MRK a zároveň je málotriedna a zároveň sa v nej vyučuje v maďarskom jazyku. Preto je pre nás veľmi dôležité, aby sme po prvé kvalitne reprezentovali školy nášho typu, a zároveň veľmi zodpovedne vychytali všetky otázky a témy spojené so zavádzaním reformy. Keď sa spojíme, aby sme o všetkom dôsledne diskutovali a robili to poctivo, neexistuje, že sa neposunieme. Akú pomoc očakávame? V prvom rade finančnú. Naša škola už dobre funguje na úrovni tímu aj metodologickej podpory – sme v úzkom kontakte s RCPU aj NIVaM. Ale finančne a materiálne sme stále limitovaní faktom, že naším zriaďovateľom je malá obec po uši vo svojich problémoch a naši rodičia ťažko budú tak skoro strategicky školu sponzorovať.

Je stopercentne isté, že práve naša cieľová skupina potrebuje extra podporu, lebo jednoducho všetky regresy, o ktorých som hovorila na začiatku, nemôžeme len tak vykryť sami. Naozaj tu apelujem na všetkých prítomných, vážne potrebujeme podporu. Na záver by som chcela zdôrazniť, že my, učitelia našej školy, urobíme všetko preto, aby naši žiaci boli braní ako normálni žiaci a nie ako prepáčené za výraz „cigánske deti“. A keď len toľko dosiahneme, že sa budú vedieť úspešne začleniť do spoločnosti ako jej plnohodnotní členovia, bude očividné, že to najhlavnejšie sa nám podarilo a naša námaha nebola zbytočná.

Kľúčové slová: rómska škola, marginalizovaná rómska komunita, sociálne znevýhodnené prostredie, cieľená stratégia, pilotný projekt, Regionálne centrá podpory učiteľov

Rok práce a pozitívne skúsenosti RCPU Komárno v dvojjazyčnom prostredí

Tünde Berta

Inštitút pre inováciu vzdelávania n.o. – RCPU Komárno, Univerzita J. Selyeho,
Komárno

V našej krátkej prednáške by sme chceli zhrnúť a predstaviť rok práce a skúsenosti RCPU Komárno v dvojjazyčnom prostredí. Ukázať, ako naše centrum vytvára podporu pre učiteľov pre školy s vyučovacím jazykom maďarským. Súčasťou je aj súhrn našich skúseností, dobré príklady spolupráce s učiteľmi z regiónu a so základnými školami a ďalšie plány a možnosti pri rozvíjaní spolupráce a výmeny dobrej praxe.

Kľúčové slová: mentori, RCPU, spolupráca medzi školami, dvojjazyčnosť

Optimalizácia siete škôl s VJM ako nástroj rozvoja kvality vzdelávania

Attila Fodor

COMENIUS – Pedagogický inštitút – Pedagógiai Intézet, n.o., Komárno

Cieľom príspevku je: (1) poukázať na špecifické postavenie národnostného školstva v sústave škôl a školských zariadení SR, (2) popísať súčasný stav a zmeny v sieti škôl s vyučovacím jazykom maďarským (VJM), (3) poukázať na kľúčové problémy súvisiace so stavom a špecifikami siete škôl a školských zariadení s VJM a s ich dopadom na rozvoj kurikula a kvality vzdelávania, (4) navrhnúť možnosti optimalizácie siete so zámerom zlepšenia kvality, dostupnosti a efektívnosti vzdelávania na školách s VJM, (5) navrhnúť legislatívne zmeny a opatrenia podporujúce rozvoj národnostného školstva.

Kľúčové slová: národnostné školstvo, sieť škôl a školských zariadení, kurikulum, kvalita vzdelávania, optimalizácia siete škôl a školských zariadení

Analýza postavenia málotriednych a nepne organizovaných škôl vo vzťahu k národnostnému školstvu

Radka Kováčová

Úrad splnomocnenca vlády pre národnostné menšiny, Námestie slobody 1, Bratislava

Málotriedne základne školy tvoria významnú časť siete škôl na Slovensku. V rámci národnostného školstva sú súčasťou dvojpoľnosti, pričom zámerom je optimalizácia školskej siete, ale aj strana miestnych zachovať školu. Hoci má diskusia v tomto zmysle vyhrotený charakter na viacerých úrovniach, častokrát chýbajú základné informácie, či strategické rozmýšľanie v tejto oblasti. Analýza sa týka mikroregiónu Šahy, kde je intenzívna prítomnosť dvoch vyučovacích jazykov a troch národností (slovenský, maďarský; slovenská, maďarská, rómska n.) s veľkým podielom málotriedok. Závermi analýzy sú zistenia, ktoré sa po terénnom výskume a kódovaní dát ukázali byť relevantné, ako napríklad potreba vytvárania analytických dokumentov o číselnom vývoji školských obvodov, či zamedzenie využívania školských obvodov na segregáciu rómskych detí, ktorá je spôsobená aj prítomnosťou fenoménu „white flight“.

Kľúčové slová: málotriedky, národnostné školstvo, white flight, národnosti, organizácia

CSEREGYEREK – ROZUMIEME.SI

Katarína Pivníková

Gymnázium Mihálya Tompu RKC s VJM, Daxnerova 42, Rimavská Sobota

Projekt CSEREGYEREK – ROZUMIEME.SI vznikol ako nezisková iniciatíva a oživil dávno fungujúcu stredoeurópsku metódu na prekonávanie jazykových bariér cez prepojenie detí a rodín. Nejde len o jazykovú bariéru, rovnako kľúčové je prekonať strach a vzájomné predsudky. Cieľom projektu je podporiť rozvoj slovenčiny u maďarských detí a rozšíriť obzory slovenských detí – rozvoj empatie, vnímanie inakosti a hľadanie rôznych perspektív. Prioritne je však zameraný na rozvoj komunikačných zručností. O ceste organizačného tímu, skúsenostiach a ponaučeníach porozpráva Katarína Pivníková – učiteľka slovenského jazyka na škole s VJM, ktorá sa do projektu už niekoľký rok aktívne zapája aj so svojimi žiakmi. Je tiež členkou organizačného tímu CSEREGYEREK – ROZUMIEME.SI a hlavnou lektorkou programu tábora CSEREGYEREK. Priblíži benefity, ktoré tento projekt prináša pre deti dvoch národností: dôležitosť vytvárania pozitívnych impulzov pri vyučovaní slovenského jazyka u žiakov zo škôl z VJM, neformálne a zážitkové učenie, príklady dobrej praxe, rovesnícke učenie. Nosnou témou jej pedagogickej praxe je rozvíjanie komunikačných zručností zo škôl s VJM, ktorej sa venovala aj v rámci Ročného vzdelávacieho programu KI. V budúcom školskom roku bude tiež pôsobiť ako mentorka RCPU.

Kľúčové slová: slovenský jazyk, komunikácia, rovesnícke učenie, tolerancia, cseregyerek

Vyučovanie slovenského jazyka na prvom stupni škôl s VJM

Marta Szabóová

ZŠ Bélu Bartóka s VJM, Bratislavská 622/38, Veľký Meder

Vo svojom odbornom príspevku sa zameriam na prezentovanie príkladov dobrej praxe na hodinách slovenského jazyka a slovenskej literatúry (SJSL) na 1. stupni ZŠ s VJM. Naša škola sa zúčastnila národného projektu: Edukačný proces vyučovania SJSL v školách s VJM. Tento projekt prebiehal na troch základných školách počas piatich rokov. Úzko sme spolupracovali s odborníčkami z ŠPÚ a MPC Komárno (v súčasnosti NIVaM), aby sme vypracovali ukážky hodín SJSL na základných školách, ktoré budú prínosom pre pedagógov. Pomocou výberu rôznych aktivít z hodín SJSL ukážem, ako je možné hrovými metódami dosiahnuť zvýšenie záujmu a aktivity, akými metódami môžeme rozvíjať slovnú zásobu žiakov, či ako pracovať s textom v učebniciach tak, aby boli splnené didaktické ciele hodiny.

Kľúčové slová: didaktické hry, metódy, cieľ hodiny

„Na každom žiakovi záleží“ – úspešná práca so žiakmi zo SZP

Anita Horváth

Základná škola s materskou školou s VJM – Alapiskola és Óvoda, Tomášikovo, č. 4 – Tallós

Cieľom prednášky je predstaviť úspešnú prácu so žiakmi zo SZP na ZŠ s MŠ s VJM v Tomášikove. Aké projekty sme realizovali? Ako úspešne zapájať rodičov žiakov do aktivít školy? Na tieto a ďalšie otázky budeme hľadať odpovede cez ukážky dobrej praxe, ktoré majú potenciál zmeniť postoje žiakov a ich rodičov k vzdelávaniu.

Kľúčové slová: vzdelávanie, SZP, projekty

Cigánska škola v Užhorode 1926 – 1939, retrospektíva

René Lužica

Univerzita Konštantína filozofa v Nitre

V decembri 1926 bola otvorená prvá tzv. cigánska škola v Užhorode na Podkarpatskej Rusi, ktorá v medzivojnovom období bola súčasťou Československej republiky. Cigánska škola vznikla ako reakcia na skutočnosť, že rodičia z väčšinouvej spoločnosti nechceli svoje deti posielat' do školy, kde by chodili aj cigánske deti. Vtedajší prednosta školského referátu v Užhorode Josef Šimek zastával názor, že jediným východiskom z patovej situácie bude založenie samostatnej cigánskej školy. Miestni Cigáni s návrhom súhlasili. Šimek nemohol očakávať štátnu podporu pre výstavbu školy. Oslovil prezidenta republiky Tomáša G. Masaryka, ktorý na výstavbu školy venoval 10 tisíc korún. Od donorov získal ďalších 30 tisíc korún. Mesto Užhorod prispelo sumou 25 tisíc korún. Podľa archívnych dokumentov deti neodmietali školu. Starší priviedli do školy aj mladších súrodencov. Na základe štúdia literatúry o Cigánoch Šimek vypracoval špecifické učebné osnovy. Vyučovaciu hodinu skrátil na 30 minút, predĺžil prestávky. Dôraz kládol na ručné práce a hudobnú výchovu. Vyučovacím jazykom bola slovenčina, ktorá bola najťažším predmetom. Podobne žiaci sa neradi učili spamäti. Medzi obľúbené predmety patrili zemepis, dejepis, náboženstvo. Najobľúbenejším predmetom bola hudobná výchova. Škola zanikla na začiatku druhej svetovej vojny. Po vojne, v Sovietskom zväze sa neobnovila.

Kľúčové slová: cigánska škola, financovanie, učebné osnovy

Poznámka: Autor používa dobové pomenovanie Cigáni.

Využitie „živých príbehov“ v edukácii žiakov z marginalizovaných komunit

Jana Pierová

Základná škola Podsadek 140, Stará Ľubovňa

Rozprávanie príbehov, alebo storytelling poznáme od svojho detstva. Príbehy a ich medzigeneračné odovzdávanie je charakteristické pre každú kultúru v minulosti aj dnes. Rozprávanie príbehov je jedinečný spôsob, ktorý dáva zmysel našim skúsenostiam a ktorým si vytvárame svoju vlastnú identitu.

Príbehy v sebe nesú silný edukačný aspekt, ktorý je možné využiť v rámci vzdelávania v rôznych oblastiach. Príbehy umožňujú prepojiť učenie s predchádzajúcimi skúsenosťami, vedomosťami a zručnosťami a to pozitívne vplýva na formovanie názorov, postojov a hodnôt žiakov. Príbehy budujú dôveru a umožňujú vstúpiť do príbehu, čím sú žiaci otvorenejšími pre učenie. Okrem toho príbehy sú pútavejšie ako strohé rozprávanie faktov alebo diskusia o abstraktných ideách. Cieľom využitia „živých príbehov“ v edukácii žiakov z marginalizovaných komunít je ponúknuť a predstaviť učiteľom a žiakom novú formu vzdelávania „Cez emócie k poznaniu“.

Kľúčové slová: storytelling, zážitkové učenie, emócie, skúsenosť, poznanie

NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže
Ševčenkova 11850 05 Bratislava

+421 248 209 411

Národný inštitút vzdelávania a mládeže – Formálne vzdelávanie

@nivamneformalne

Národný inštitút vzdelávania a mládeže

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

MINISTERSTVO

ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY